

Gjellerup

FUNKTIONÆR
OG LØNMODTAGER

Kim Schioldann

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Det er tilladt at citere med kildeangivelse i anmeldelser.

Indholdsfortegnelse

Forord	13
Kapitel 0 <i>Strukturen i fremstillingen</i>	15
Kapitel 1 <i>Ansættelsesrettens kilder og forudsætninger</i>	17
1.1 Funktionærloven og ledelsesretten	17
1.1.1 Retskilderne	17
1.1.2 EU og »den danske model«.....	18
1.1.3 Kollektive overenskomster.....	21
1.1.4 Domstolsbehandling af krav i henhold til kollektiv overenskomst	22
1.1.5 Funktionærloven	25
1.1.6 Ledelsesretten.....	27
1.1.6.1 Reglementariske bestemmelser og kontrolforanstaltninger.....	30
1.1.6.2 Alkohol/narkotika	34
1.1.6.3 Den ansattes brug af e-mail og internet	36
1.1.6.4 Overvågning af arbejdspladsen.....	39
Kapitel 2 <i>Ansættelsesforholdets tilblivelse</i>	41
2.1 Funktionærlovens område.....	41
2.1.1 Lønmodtagere	41
2.1.2 Vikarer i et vikarbureau.....	43
2.1.3 Selvstændige.....	46
2.1.4 Ikke-funktionærer	47
2.1.5 Øvrige krav for at være omfattet af funktionærloven	50
2.1.6 Elever	51
2.1.7 Funktionærlovens geografiske område ..	52
2.1.8 Tidsbegrænset ansættelse.....	53
2.2 Funktionærlovens ugyldighedsregel (lovens ufravigelighed).....	53

2.2.1	Erstatningsforpligtelsen ved ugyldige aftaler på funktionærområdet	54	3.5.9	Dokumentation for sygdommen	111
2.2.2	Ufravigelighed	55	3.5.10	Fuld løn under sygdom	114
2.2.3	Anden tilsidesættelse af urimelige aftaler	61	3.6	Værnepligt	116
2.3	Ansættelsesbeviser	63	3.6.1	Lov om værnepligtsorlov	117
2.3.1	Godtgørelse	71	3.6.2	Opsigelse og erstatning	117
2.3.2	Kollektiv overenskomst	72	3.6.3	Funktionærlovens § 6	119
2.4	Avertering	73	3.7	Graviditet og barsel	120
2.5	Ansættelsessamtalen	74	3.7.1	Fravær med dagpenge	121
2.5.1	Forskelsbehandling	74	3.7.1.1	Nye regler	121
2.5.2	Graviditet	75	3.7.1.2	Gamle regler	122
2.5.3	Helbredsoplysninger	76	3.7.2	Funktionærlovens regler	122
2.5.4	Børneattest	78	3.7.3	Fuld løn ved afskedigelse	123
Kapitel 3	Forhold under ansættelsen	83	3.7.4	Orientering af arbejdsgiveren om graviditet	123
3.1	Immaterielle rettigheder	83	3.7.5	Sygdom under graviditeten	125
3.1.1	Ophavsret	83	3.8	Forskelsbehandling og afskedigelse af gravide og barslende lønmodtagere	126
3.1.2	Edb-rettigheder	86	3.8.1	Ligebehandlingsloven	126
3.1.3	Opfindelser	87	3.8.2	Ligebehandlingslovens område	127
3.2	Deltidsansættelse/deltidsloven	89	3.8.3	Definition af direkte og indirekte forskelsbehandling	128
3.2.1	Ikke-diskriminationsprincippet	90	3.8.4	Afskedigelse	130
3.2.2	Krav om deltid	90	3.8.5	Væsentlige stillingsændringer	134
3.2.3	Afgørelse af tvister om deltidansættelse	91	3.8.6	Konsekvenserne af afskedigelse i strid med ligebehandlingsloven	135
3.3	Foreningsfrihed	92	3.8.7	Ligebehandling i øvrigt – delt bevisbyrde	138
3.3.1	Funktionærers ret til at kræve forhandling om lønforhold	95	3.8.8	Chikane	139
3.4	Ligeløn	97	3.8.9	§ 15 om godtgørelse for repressalier	142
3.4.1	Udlevering af lønoplysninger	99	3.9	Dækning af funktionærens udgifter	144
3.5	Sygdom	99	3.10	Retten til bibeskæftigelse	148
3.5.1	Lovligt forfald	100	3.10.1	Ulønnede bibeskæftigelse	148
3.5.2	Sygdom i tiltrædelsessituationen	102	3.10.2	Lønnet bibeskæftigelse	150
3.5.3	Sygdom som begreb	102	3.11	Forskelsbehandling på arbejdsmarkedet	151
3.5.4	Svigagtig adfærd	104	3.11.1	Direkte forskelsbehandling	153
3.5.5	Uarbejdsdygtighed	105	3.11.2	Indirekte forskelsbehandling	153
3.5.6	Afskedigelse i forbindelse med sygdom	107	3.11.3	Aldersdiskrimination	155
3.5.7	120-dages reglen	109	3.11.4	Chikane	158
3.5.8	Indberetning til arbejdsgiveren om sygdom	110	3.11.5	Sanktioner	158

3.11.6 Delt bevisbyrde	158	4.6.4 Ændringer i stillingens indhold	202
3.12 Høring og information af lønmodtagere	159	4.7 Fratrædelsesgodtgørelse	203
Kapitel 4 Ansættelsesforholdets afvikling	163	4.7.1 Beregningsgrundlag for fratrædelsesgodtgørelse	205
4.1 Funktionærretlig anciennitet	163	4.7.2 Anciennitet	205
4.2 Funktionærlovens opsigelsesvarsler	166	4.7.3 Opsigelse fra arbejdsgiverens side	206
4.2.1 Om opsigelsesvarslet	168	4.7.4 Fortabelse af retten til fratrædelses- godtgørelse ved alderspensionering	209
4.2.2 Gensidigt forlænget opsigelsesvarsel	169	4.8 Afskedigelsesgodtgørelse	212
4.2.3 Varslets længde ved tjenestebolig	170	4.8.1 Betingelser for at være omfattet af § 2 b	213
4.2.4 Ansættelse på prøve	170	4.8.2 Andre lovområder	214
4.3 Tidsbegrænset ansættelse	172	4.8.3 Bevisbyrde og godtgørelsens størrelse efter funktionærlovens § 2 b	215
4.3.1 Vikarbureauvikarer	175	4.8.4 »Rimelig begrundelse«	216
4.3.2 Misbrug af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelser	176	4.8.5 Fratrædelsesaftaler	218
4.3.2.1 Forbudsprincippet	176	4.9 Ferie i opsigelsesperioden efter opsigelse fra arbejdsgiverens side	219
4.3.2.2 Undervisnings- og forskningsvirksomhed	179	4.10 Tortgodtgørelse efter erstatningsansvarsloven	221
4.3.3 Lange kontrakter	180	4.11 Væsentlig misligholdelse af ansættelsesforholdet	223
4.3.4 Førtidig opsigelse af aftaler om tidsbegrænset ansættelse	181	4.11.1 Bortvisning	223
4.3.5 Tidsbegrænset ansættelse og midlertidig beskæftigelse	182	4.11.2 Bortvisning/ulovlig bortgang/ funktionærens ophævelse	226
4.3.6 Konsekvenserne af misbrug	182	4.11.3 Væsentlige stillingsændringer	228
4.3.7 Godtgørelsen	184	4.11.4 Anden misligholdelse fra arbejdsgiverens side	229
4.3.8 Forbud mod forskelsbehandling af tidsbegrænset ansatte	184	4.11.5 Erstatningen efter funktionærlovens § 3	229
4.4 Opgavebestemt ansættelse	185	4.11.6 Erstatningens størrelse	230
4.5 Midlertidig ansættelse	186	4.11.7 Arbejdsløshedsdagpenge	231
4.5.1 Opsigelsens virkningstidspunkt	187	4.11.8 Tabsbegrænsning	232
4.5.2 Opsigelsesvarsler for ikke-funktionærer	190	4.11.9 Modregning og minimalerstatning	234
4.5.3 Strejke og lockout	191	4.11.9.1 Højst 3 måneder	235
4.5.3.1 Ulovlige arbejdsnedlæggelser	192	4.11.9.2 Mere end 3 måneder	236
4.5.3.2 Lovlig strejke	194	4.12 Fritstilling	237
4.5.4 Uopsigelighed	196	4.12.1 Ferie ved fritstilling	242
4.6 Stillingsændringer og varslingsregler	196	4.12.2 Fritstilling med rådighedsforpligtelse (suspension)	243
4.6.1 Lønændringer	198	4.12.3 Uden rådighedsforpligtelse	244
4.6.2 Arbejdstid	199		
4.6.3 Ændring af arbejdssted	200		

4.1.4	Modregning ved fritstilling	247	5.2.9	Kompensation for konkurrenceklausul.	288
4.1.5	A kasseforhold ved fritstilling med dobbelt løn.	248	5.2.10	Opsigelse af konkurrenceklausulen.	290
4.1.3	Funktionærens misligholdelse.	248	5.2.11	Konkurrenceklausuler ved opsigelse af ansættelsesforholdet	292
4.1.3.1	Bortvisning.	249	5.2.12	Fritstilling og bortvisning	294
4.1.3.2	Erstatning for funktionærens ulovlige bortgang.	251	5.2.13	Væsentlige stillingsændringer.	297
4.1.3.3	Danske lov 3-19-2 – »husbondansvar«.	253	5.2.14	Modregning i kompensationen	298
4.1.4	Efterløn	256	5.2.15	Konkurrenceklausuler ved virksomhedsoverdragelse.	299
4.1.5	Retten til at søge anden beskæftigelse.	257	5.2.16	Overtrædelse af konkurrenceklausulen.	301
4.1.6	Tjenesteattest	259	5.3	Kundeklausuler	303
Kapitel 5	<i>Efter ansættelsesforholdet</i>	261	5.3.1	Regulering af kundeklausuler før 15. juni 1999	304
5.1	Virksomhedsoverdragelse	261	5.3.2	Regulering af kundeklausuler efter 15. juni 1999	304
5.1.1	Lovgrundlaget.	261	5.3.3	Kunder	304
5.1.2	Overdragelse ved aftale	261	5.3.4	Forretningsmæssig forbindelse inden for de seneste 18 måneder.	305
5.1.3	Lønmodtager	264	5.3.5	Øvrige kunder i henhold til særskilt orientering (listekunder)	306
5.1.4	Debitorskifte	264	5.3.6	Kompensation, modregning og tabsbegrænsning	307
5.1.5	Fordele ved ikke at være omfattet af virksomhedsoverdragelsesloven	266	5.3.7	Opsigelse.	307
5.1.6	Bristede forudsætninger.	266	5.3.8	Overtrædelse af klausulen.	308
5.1.7	Pligtig indtræden i vilkår.	267	5.4	Indirekte klausuler.	308
5.1.8	Afskedigelse	269	5.4.1	Det retlige grundlag.	308
5.1.9	Informationsforpligtelsen	270	5.4.2	Aftaler mellem andre end den begrænsede	310
5.1.10	Hæftelse for lønmodtagerkrav opstået før overdragelsen	271	5.4.3	Kollektiv arbejdsretligt	312
5.2	Konkurrence- og loyalitetsforhold	271	5.4.4	Funktionærretligt.	312
5.2.1	Loyalitetsforpligtelsen under ansættelsen	272	5.4.5	Virksomhedsoverdragelse og indirekte klausuler.	313
5.2.2	Loyalitetsklausuler.	275	5.5	Uddannelsesklausuler	316
5.2.3	Forhold efter fratræden – markedsføringsloven.	278	5.6	Tantieme, bonus og andre påregnelige løndelev.	318
5.2.4	Konkurrenceklausuler fra før 15. juni 1999	281	5.6.1	Beregning	320
5.2.5	Konkurrenceklausuler indgået efter 15. juni 1999	282	5.6.2	Hvilke ydelser er omfattet af § 17 a?	321
5.2.6	Betroede medarbejdere	283	5.6.3	Bonus ved bortvisning.	323
5.2.7	Indholdet af en konkurrenceklausul.	286	5.6.4	Aktieoptioner og warrants.	323
5.2.8	Korterevarende ansættelse.	287	5.6.5	Pension.	323

5.6. Feriepenge	323
5.7. Ufærdighed	324
Aktieoptionsordninger	324
5.7.1. Aktieoptioner – overblik og begreber ..	324
5.7.2. Udnyttelse af aktieoptioner	328
5.7.3. Baggrunden for aktieoptionslovens i 2004	329
5.7.4. Aktieoptionsloven	330
5.7.5. Lønmodtagere	332
5.7.6. Hvilke ordninger er omfattet?	334
5.7.7. Betingede aktier	335
5.7.8. Aktieoptionslovens regulering	337
5.7.9. Retten til tildelte aktieoptioner ved ansættelsesforholdets ophør	339
5.7.10. Lønmodtagerens opsigelse	339
5.7.11. Opsigelse fra arbejdsgivers side	340
5.7.12. Væsentlig misligholdelse af ansættelsesforholdet	341
5.7.13. Udenlandske og selskabsmæssige forhold	343
5.7.14. Lovens ufravigelighed	346
5.7.15. Feriepenge og lønafhængige ydelser ..	346
5.7.16. Manglende overholdelse og godtgørelse	347
5.7.17. »Gamle« regler vedrørende aktieoptioner	347
5.7.18. Problemstillinger vedrørende »gamle« aktieoptioner	349
5.7.19. Anvendelse af funktionærlovens § 17 a på optionsordninger	350
5.7.20. Væsentlig misligholdelse og erstatning ..	354
5.7.21. Forældelse af krav på aktieoptioner ..	355
5.7.22. Feriepenge	357
5.7.23. Værdien på tildelingstidspunktet	358
Litteraturoversigt	361
Stikord	363

Forord

Hensigten med at skrive denne bog er at give en overskuelig gennemgang af den vigtigste ansættelsesretlige regulering for funktionærer og i det omfang lovgivningen overlapper også for andre lønmodtagere.

Funktionærers særrettigheder er baseret på funktionærloven, mens det meste af den øvrige lovgivning omfatter lønmodtagere, herunder funktionærer. Bogen placerer sig dermed et sted mellem den traditionelle funktionærlovskommentar og en lønmodtagerretlig fremstilling af et mere generelt tilsnit med hovedvægten lagt på funktionærforhold.

Formentlig på grund af den voldsomme vækst i EU-reguleringen af forholdene på arbejdsmarkedet, har tendensen i dansk lovgivning i de senere år været, at der i højere grad lovgives for lønmodtagere og ikke kun for det mere snævre funktionærrområde. Funktionærers forhold dækkes også af de efterhånden talrige love, der udspringer af EU-retlig regulering, hvor der ikke sondres mellem den ene og den anden type lønmodtager, hvorimod reguleringen omfattet hele arbejdsmarkedet. Undtagelser er der dog tale om, når der lovgives indenfor traditionelle funktionærrområder, som f.eks. konkurrenceklausuler mv. Reglerne om disse forhold forbeholdes – indtil videre – funktionærrområdet. En rent funktionærretlig fremstilling ville som følge af den tiltagende regulering af det samlede lønmodtagerområde næppe have megen værdi.

I til gengæld kan man forestille sig, at udviklingen på det ansættelsesretlige område med stor sandsynlighed vil medføre, at der i fremtiden i højere grad vil blive udgivet specialfremstillinger om de enkelte »blokke« af regulering på arbejdsmarkedsområdet, f.eks. forskelsbehandlingsområdet, der er et eksempel på et område, som i de senere år har vokset op stort.

Nærværende fremstilling er rettet mod både jurister og ikke-jurister, dvs. alle, der arbejder med ansættelsesret på et praktisk niveau. Der er i videst muligt omfang medtaget kortere referater af de vigtigste domme vedrørende de enkelte problemstillinger, samt herudover henvisninger til andre afgørelser af betydning. Det har ikke været hensigten at give udtømmende henvisning til alle retsafgørelser vedrørende de enkelte problemstillinger, men derimod at angive de nyere, principielt vigtige afgørelser.

Fremstillingen er af hensyn til tilgængeligheden udarbejdet uden henvisninger til litteratur, herunder artikler, idet sådanne kan udgøre et irritationsmoment for den læser, hvis hovedsagelige behov består i at blive bibragt et overblik og en umiddelbar forståelse af en problemstilling. Måden at fremstille stoffet på kan have visse mangler i henseende til dybde, men til gengæld er overskueligheden bevaret, hvilket har været væsentligt for forfatteren.

Fremstillingen kan være af stor værdi også for professionelle aktører, herunder advokater, fordi det er tilsigtet at give de nødvendige henvisninger til retspraksis, som i mange tilfælde vil kunne bringe læseren videre. Samtidig med, at gennemgangen af stoffet er kontant og forsøgt ikke gjort overdrevent teoretisk. De erfaringer, som gøres ved anvendelsen af Funktionær og Lønmodtager, vil i forbindelse med en eventuel 2. udgave dog kunne give anledning til, at der i videre omfang indarbejdes henvisninger til litteratur, herunder artikler mv.

Det ansættelsesretlige område er naturligt præget af modsatrettede interesser for arbejdsgivere og lønmodtagere, og bogen er forsøgt tilpasset denne situation. Både arbejdsgivere og lønmodtagere såvel som rådgivere for begge disse parter vil derfor kunne drage fordel af bogen.

Der er taget hensyn til retspraksis frem til december måned 2005.

Jeg vil benytte lejligheden til at sige tak til min familie, som har stået model til en del åndeligt fravær fra min side hen over den periode, hvor arbejdet med bogen har stået på, og ikke mindst i den afsluttende periode, hvor arbejdet med manuskriptet har været intensiveret. Særligt min kone, Tina, vil jeg takke for stor udholdenhed undervejs, men også mine 2 døtre, Marta og Viktoria, har trods deres ringe alder på kun 7 år vist stor forståelse undervejs.

Til slut vil jeg takke mine arbejdskolleger, som jeg af og til har diskuteret problemstillinger med.

Ordrup, december 2005.

Strukturen i fremstillingen

Bogen er bygget over en forholdsvis sædvanlig skabelon, hvor der er taget udgangspunkt i den naturlige udvikling i et ansættelsesforhold fra overvejelserne om stillingsopslag over regler af betydning under ansættelse til regler, der regulerer forholdene efter, at ansættelsesforholdet er ophørt.

Logikken i opbygningen er absolut ikke uimodsigelig, men forfatteren har vurderet, at fordelene ved systematikken opvejer de ulemper, man kan pege på. Ulemperne ved den valgte opbygning illustreres på pedagogisk vis af afsnittet om konkurrenceklausuler, som det er vigtigt at vide noget om, når en ansættelsesaftale indgås, men som på trods af dette er placeret i kapitel 5 om reguleringen efter ansættelsesforholdets ophør. Valget af placering er imidlertid truffet på baggrund af en subjektiv opfattelse af, at de fejl eller uhensigtsmæssigheder, der opstår i forbindelse med konkurrenceklausuler oftest bliver aktuelle på dette tidspunkt i forløbet.

Herudover er der ved tilrettelæggelsen af strukturen taget hensyn til, at det vel sjældent forekommer, at læseren sætter sig ned og læser en håndbog som den foreliggende igennem fra start til slut. Det almindelige vil nok snarere være, at brugeren har behov for viden om et bestemt emne, som herefter slås op via indholdsfortegnelsen eller – som jeg ofte gør det selv – findes gennem opslag i stikordsfortegnelsen.

Det er så vidt muligt søgt undgået at gentage det samme flere steder i bogen, hvilket kun kan lade sig gøre ved at krydshenviser i bogen til de steder, der indeholder stof om samme emne. Helt kan gentagelser dog ikke undgås uden at drive princippet ud i det absurde.

Der er ikke i fremstillingen henvist til al eksisterende retspraksis på et område, men alene medtaget henvisninger og referater af nyere afprøvelser med et for emnet relevant indhold, men også ældre domme, hvis disse udtrykker noget grundlæggende, er medtaget.

Tilrettelæggelsen indebærer, at den læser, som skal forberede en domsforhandling, i mange tilfælde ikke kan nøjes med de henvisninger til afprøvelser, der findes i denne fremstilling, men må gennemgå Ugeskrift for Retsvæsen mv. for at finde yderligere afgørelser om samme emne.

Bogen giver en grundig gennemgang af funktionærrettens område med inddragelse af andre lovområder med relevans for både funktionærer og andre lønmodtagere.

Bogen indeholder et omfattende afsnit om de nye regler for aktieoptioner, der sammen med afsnittet om loyalitet og konkurrenceforhold adskiller bogen væsentligt fra andre fremstillinger. Bogen beskriver herudover på en overskuelig og målrettet måde bl.a. virksomhedsoverdragelsesreglerne, arbejdsgiverens ledelsesret, ansættelsesforholdets etablering og afslutning, fritstilling og erstatning, regler om deltidsansættelse og tidsbegrænset ansættelse, forskelsbehandlingslovens regler, ligebehandling uanset køn mv., lønmodtagernes immaterielle rettigheder og funktionærretlig ugyldighed. Der er i begrænset omfang henvisninger til domme og kendelser.

OM FORFATTEREN

Kim Schioldann er advokat i Ingeniørforeningen i Danmark og har gennem de seneste 20 år arbejdet med især arbejds- og ansættelsesret i advokatfirmaer og i organisationer. Kim Schioldann har tidligere skrevet artikler om emnet i Ugeskrift for Retsvæsen, Lov & Ret og flere andre tidsskrifter og magasiner.

ISBN 87-13-04888-0

9 788713 048885

www.gjellerup.com